

Streszczenie

Praca poświęcona jest wybranym zagadnieniom napływu kapitału w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) do Republiki Kazachstanu. W kontekście potrzeby modernizacji gospodarki Kazachstanu, będącej jednym z zasadniczych warunków zwiększania jej międzynarodowej konkurencyjności, przedmiot rozprawy wydaje się bardzo istotny. Dotychczas główne źródło rozwoju gospodarki Kazachstanu stanowiła bogata baza zasobów naturalnych. W dłuższej perspektywie czerpanie z tego źródła stanie się dalece niewystarczające. Kazachstan, podobnie jak inne kraje byłego Związku Radzieckiego, odczuwa deficyt kapitału. Istniejące przy tym ograniczenia wewnętrzne sprawiają, że zewnętrzne wsparcie kapitałowe, będącego nośnikiem nowoczesnych, innowacyjnych rozwiązań technologicznych, organizacyjnych, marketingowych itd., może stać się bardzo ważnym impulsem rozwojowym kraju. Jako cele badawcze autor przyjął dokonanie: – oceny zmian skali i struktury BIZ w Kazachstanie w latach 1991-2022, a więc od momentu uzyskania przez kraj niepodległości (cel I); – identyfikacji determinant BIZ w Kazachstanie, w tym wybranych aspektów klimatu inwestycyjnego (cel II); – oceny wpływu BIZ na wzrost gospodarczy Kazachstanu (cel III). Dla realizacji pierwszego celu badawczego wykorzystano dane statystyczne ogłaszane przez Konferencję Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD) w corocznych raportach World Investment Report, a także dane zamieszczone w krajowych opracowaniach statystycznych Kazachstanu. Cel drugi osiągnięto w drodze przeprowadzenia badania własnego, którym autor objął grupę największych zagranicznych inwestorów bezpośrednich w Kazachstanie. Cel trzeci został zrealizowany z zastosowaniem modeli ekonometrycznych. Kierunki badań przeprowadzonych dla osiągnięcia przyjętych celów badawczych wytyczyły następujące hipotezy: H1: Znaczący wzrost zainteresowania Kazachstanem jako miejscem lokat bezpośrednich inwestycji zagranicznych w latach 1993–2022, wynikał przede wszystkim z jego bogactwa zasobów naturalnych, a sektor wydobywczy utrzymywał dominującą pozycję w strukturze napływu BIZ według rodzaju prowadzonej działalności.

H2: Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych stał się jednym z czynników wzrostu PKB per capita. Zaowocował jednocześnie stopniowym zwiększaniem wartości BIZ wychodzących 181 z Kazachstanu, co wskazuje na przejście kraju z etapu 1 do etapu 2 Ścieżki Rozwoju Inwestycji J.H. Dunninga. H3: Wielkość rynku, stabilność polityczna, polityki gospodarcze, obok posiadanych zasobów naturalnych stanowią kluczowe determinanty decyzji zagranicznych inwestorów bezpośrednich o alokacji ich kapitału w Kazachstanie. H4: Istnieje znaczący pozytywny związek między napływem BIZ a wzrostem gospodarczym w Kazachstanie. Praca składa się z pięciu rozdziałów, wstępu i zakończenia. Pierwszy rozdział rozpoczyna omówienie definicji i istoty BIZ – lokat kapitału dokonywanych poza krajem osiedlenia inwestora bezpośredniego dla osiągnięcia korzyści z prowadzonej tam działalności gospodarczej w ramach przedsiębiorstwa bezpośredniego inwestowania. Przedstawiono podział BIZ według sposobu wejścia inwestora do kraju przyjmującego, wyróżniając inwestycje od podstaw (ang. greenfield investment) oraz akwizycje, a w nich inwestycje brownfield. Zaprezentowano główne teorie objaśniające BIZ, w tym teorię przewag własnościowych, teorię cyklu życia produktu oraz paradygmat eklektyczny J.H. Dunninga. W tej części pracy omówiono także determinanty podejmowania inwestycji zagranicznych. Rozdział kończą, ważne z punktu widzenia celu pracy, krótkie dywagacje dotyczące oddziaływań BIZ na gospodarkę kraju przyjmującego, a więc korzyści i ryzyka, jakie niosą BIZ, w tym transfer nowoczesnych technologii, tworzenie miejsc pracy, ale także możliwe zagrożenia dla miejscowej przedsiębiorczości wywołane potencjalną dominacją przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Treść rozdziału drugiego została poświęcona prezentacji Republiki Kazachstanu jako miejsca lokat kapitału w postaci BIZ. Przedstawiono warunki formalno-prawne podejmowania przez nierezydentów działalności gospodarczej w Kazachstanie, ogólne charakterystyki gospodarki kraju, ukazujące jej stabilność makroekonomiczną. Zwrócono uwagę na bogactwa zasobów naturalnych, którymi Kazachstan przyciąga inwestorów. W oparciu o wyniki badań przeprowadzanych przez

światowe ośrodki naukowo-badawcze przedstawiono obraz poziomu międzynarodowej konkurencyjności Kazachstanu. W konkluzji, opierając się między innymi na rankingach „Ease of Doing Business” i „World Competitiveness Ranking”, wskazano, że Kazachstan, mimo pewnych ryzyk, takich jak zależność od cen surowców i napięcia geopolityczne, oferuje korzystny klimat inwestycyjny, wyróżniając się w tym zakresie wśród krajów Azji Centralnej. 182 W rozdziale trzecim przedstawiono zmiany wartości rocznych napływów BIZ do Kazachstanu (ang. FDI inflows) oraz wartości zobowiązań Kazachstanu wobec zagranicy z tytułu BIZ (ang. FDI instock) w okresie 1992-2022, w porównaniu z pozostałymi krajami Azji Centralnej. Omówiono strukturę BIZ według kraju pochodzenia oraz rodzaju prowadzonej działalności, a także charakterystyki statystyczne przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym. W podsumowaniu wyrażony został pogląd, że dzięki bogactwu zasobów naturalnych i rosnącej stabilności gospodarczej Kazachstan przyciągnął znaczną część inwestycji w regionie. Czwarty rozdział został poświęcony czynnikom wpływającym na wybór Kazachstanu jako miejsca lokat BIZ. Wyniki autorskiego badania ankietowego, przeprowadzonego wśród największych inwestorów zagranicznych w Kazachstanie, wskazały, że oprócz dostępu do surowców naturalnych, inwestorzy w swych decyzjach lokalizacyjnych kierowali się głównie potencjałem rynkowym, stabilnością ekonomiczną i strategicznym położeniem Kazachstanu. Wyniki badania ujawniły także destymulanty lokowania kapitału w Kazachstanie takie jak korupcja i biurokracja. W rozdziale piątym zostały przedstawione wyniki oceny wpływu BIZ na gospodarkę Kazachstanu dokonanej przy zastosowaniu modeli ekonometrycznych. Wskazały one, że napływ BIZ znacząco wpływa na wzrost PKB oraz rozwój różnych sektorów gospodarki, zwłaszcza w kontekście stabilności gospodarczej i transferu technologii. Modele potwierdzają, że BIZ przyczyniają się do wzrostu gospodarczego, choć efekty mogą się różnić w zależności od sektora i okresu. Pracę kończą wnioski, w których podkreślono istotne znaczenie BIZ w rozwoju gospodarczym Kazachstanu. Autor postuluje kontynuację reform zmierzających do poprawy klimatu inwestycyjnego, w tym zmniejszenie biurokracji, radykalnej walki z korupcją oraz rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. Sformułowano praktyczne rekomendacje dla polityki gospodarczej, wyrażając przekonanie, że mogą one wpłynąć na poprawę skuteczności działań zmierzających do przyciągania znaczących dla gospodarki inwestycji zagranicznych.